

S T E P N E

réžia MARYNA VRODA

*„Ako umelca ma vždy zaujímala téma straty, odchodu a lúčenia sa s niečím hodnotným.
Mlčanie minulých generácií o ich histórii ma prinútilo vytvoriť tento film,
ako otázku o sovietskej minulosti mojej krajiny.“*

Maryna Vroda

Narodila sa 22. februára 1982 v Kyjeve na Ukrajine. V roku 2007 absolvovala Filmovú a televíznu fakultu na Kyjevskej národnej univerzite divadla, kinematografie a televízie I. K. Karpenka-Karyho v odbore réžia hraného filmu. Počas svojho štúdia v Kyjeve navštevovala workshopy Michaila Illenka a Valeryho Sivaka. Po ukončení štúdia pracovala so Sergejom Loznitsom.

V roku 2008 sa jej krátke študentské filmy premietali na medzinárodných filmových festivaloch vo východnej aj západnej Európe a jej film Cross-Country bol nominovaný na Golden Starfish Award na Medzinárodnom filmovom festivale v Hamptons v roku 2011 a zároveň v tom istom roku získal Zlatú palmu za najlepší krátky film na filmovom festivale v Cannes.

V roku 2010 bola Maryna účastníčkou programu Berlinale Talent Campus a v roku 2013 počas pobytu v rámci rezidenčného programu Cité Internationale des Arts v Paríži napísala scenár k filmu Stepne. V roku 2016 absolvovala magisterské štúdium na Filmovej univerzite Babelsberg Konrada Wolfa. Žije v Kyjeve.

Príbeh, ktorý je zasadený do veľkolepej zimnej ukrajinskej prírody, sa odohráva na pozadí postupne zanikajúcich ukrajinských dedín a vynárajúcich sa pocitov odcudzenia medzi ľuďmi v postsovietskej spoločnosti. *Stepne* je príbeh Anatolija (Oleksandr Maksiakov), muža, ktorý sa vracia domov z veľkomesta, aby sa postaral o svoju umierajúcu matku (Nina Antonova). Odchod matky, opätovné stretnutie s bratom (Oleg Primogenov) a ženou (Radmila Shchegoleva), ktorú miluje, ho prinúti zamyslieť sa nad svojím životom a rozhodnutiami, ktoré urobil. A potom, tesne pred svojou smrťou, povie matka Anatolijovi o poklade, ktorý zakopala v kôlni.

Komentár režisérky

Myšlienka na tento film som vo mne rodila od chvíle, keď mi zomreli starí rodičia a ja som už nemala komu klásť otázky o našej rodine a sovietskej minulosti mojej krajiny. Mlčanie minulých generácií o ich vlastnej histórii ma prinútilo vytvoriť tento film, ako otázku o histórii mojej rodiny a postsovietskej spoločnosti v mojej krajine.

Ako mladá Ukrajinka som očakávala spoločenské zmeny. Niečo extrémne veľké. A predstavovala som si, že budem súčasťou tej spoločenskej explózie v krajine, ktorá prišla v rokoch 2013 – 2014 v podobe revolúcie dôstojnosti. Okrem toho som chcela opísať atmosféru novej éry oligarchov a hodnoty spoločnosti, ktoré sa v tom čase drasticky menili, niekedy až veľmi brutálnym spôsobom.

Ako filmárku ma vždy zaujímala téma miznutia, straty, odchodu a lúčenia sa s niečím naozaj hodnotným. Ide o zánik celého systému sociálnych vzťahov medzi ľuďmi, vymazanie minulosti človeka alebo štátu v dôsledku zmien v štruktúre spoločnosti; je to rozlúčka s týmito neuchopiteľnými vecami, ktoré sa už nikdy nevrátia. Bola som ohrozená, že som svedkom zániku ukrajinských dedín a cítila som potrebu to všetko zachytiť, vzdať hold minulosti a zobraziť časť kultúry, ktorá sa postupne stráca. STEPNE je elegický príbeh, kde ticho predstavuje jednu z hlavných postáv. Je to ticho, ktoré pokrýva nekonečné ukrajinské stepi a ozýva sa v zvukoch minulých generácií.

Rozhovor Marty Baľagovej s Marynou Vroda

Môžete mi porozprávať o mieste, ktoré zobrazujete vo filme Stepne? Poznali ste ho predtým?

Ako dieťa som tam trávila leto. Po tých kopcoch som v skutočnosti chodila so svojím starým otcom. Nikdy som však nechcela nakrútiť film o dedine a vždy sa hnevám, keď ľudia hovoria o týchto „zanikajúcich“ miestach. O to vôbec nejde. Je to o spomienkach, o cestovaní v čase. Je to o nás všetkých, o živote a smrti alebo o veciach, ktoré zanechávame jeden druhému.

Vaši hlavní hrdinovia, dvaja bratia, tiež svojím spôsobom cestujú v čase. Späť do svojho detstva.

Myslím, že naše hodnoty sa časom menia. Boli iné v časoch Sovietskeho zväzu, iné počas kapitalizmu. Niekomu by sa tie staré domy, ktoré nám zanechali rodičia, mohli zdať bezcenné, no pre nás majú hodnotu. Asi som chcela, aby sa moje publikum zamyslelo nad hodnotou svojho domova, svojej krajiny, aj aby sa snažilo spoznať svoju minulosť. Naozaj počúvať, aj keď nechcete a keď je to príliš ťažké. Pretože je vždy jednoduchšie nezaujímať sa o to.

Myšlienku nakrútiť Stepne som dostala v roku 2011, 2012. Pamätám sa ako som videla jeden konkrétny hrob a premýšľala som: ochraňuje mŕtvych alebo nejaký poklad? Pomyslela som si: „Poklad. Poklad života.“ Všetci hľadáme svoj poklad, no často nevieme, čo to je. A ako ho nájdeme? Keď tento muž, Anatolij, hľadá poklad, o ktorom mu povedala jeho matka, ukrytý niekde v zemi, v skutočnosti hľadá odpovede na otázky o svojej minulosti. Ale niekedy si všetky tieto otázky kladieme príliš neskoro.

Počas celého filmu ľudia rozprávajú najrôznejšie príbehy. Zaujali Vás?

Keď sme obsadzovali ľudí tohto filmu, dopredu sme uvažovali o príbehoch, o ktoré by sa s nami mohli podeliť, ale nikdy som im nehovorila, čo majú povedať. Nikdy som neriadila žiadnu z týchto konverzácií. Chcela som vidieť, s čím prídu oni sami.

Skončili sme pri tejto kombinácii intímnych spomienok a tragickej histórie, ktorá sa ma tak hlboko dotkla. Tá scéna na pohrebe sa mohla odohrať rovnako pred sto rokmi ako aj dnes. Chcela som, aby to pôsobilo nadčasovo.

Páči sa mi táto časť mojej práce. Rada sa stretávam s ľuďmi a počúvam ich. Chcela som, aby moji herci vedeli, že chcem rozprávať príbeh

aj o nich a o tom, čím si prešli. Len sme sa spolu rozprávali a potom sme vytvorili tento film.

Môj starý otec bol počas druhej svetovej vojny zajatcom v Nemecku, tak som počúvala aj jeho príbehy. Prialo by som si, aby som sa ho stihla povypytovať viac, pretože som mala už vtedy pocit, že na Ukrajine sa niečo stane. Aj keď som samozrejme vojnu nepredpokladala.

Vyzeráte ako trpezlivá filmárka. Nechávate voľne plynúť konverzáciu a ponechávate dlhé zábery. Je to štýl, ktorý sa Vám páči?

Chcela som ísť veľmi blízko. A možno nehýbať príliš s kamerou, aby to pôsobilo veľmi minimalisticky. Pamätám si, že som premýšľala, ako by som mohla prejaviť svoje uznanie alebo lásku, pretože týchto ľudí naozaj milujem. Nakoniec som si povedala, že to chce viac času. Pred ničím tu neutekáme, neponáhľame sa, pretože cieľom je pozorovať, čo sa stane, keď vytvoríme takúto situáciu pre neprofesionálnych hercov.

Spomenuli ste, že niekedy nechceme počúvať iných. Čo tým myslíte?

To, čo vo filme ukazujem, je práve okamih zániku a rozlúčky. Môžu to byť ťažké príbehy na rozprávanie a počúvanie, ale je v nich aj krása. Myslím, že o tom písal Milan Kundera v Nezneseľnej ľahkosti bytia. Možno v týchto chvíľach môže naša duša skutočne dospieť.

Keď som pracovala na jednom zo svojich prvých krátkych filmov, prinieslo mi to pocit šťastia. To som cítila aj teraz. Už sa viac nestratím, to všetko vďaka tomu, že niečo tvorím. Anatolij je podľa mňa rovnaký. Jeho brat je logickejší, praktickejší typ, no jeho to ťahá skôr tvorivým smerom. Pracuje na portréte a mám pocit, že to nerobí preto, že musí, ale preto, že ho to naplňuje šťastím.

Je to zaujímavé, pretože spočiatku som vo filme vôbec neplánovala použiť žiadnu hudbu. Rozprávala som sa so svojím priateľom, ktorý je skladateľom, o scéne, ako idú na cintorín. Povedal: „Maryna, toto nie je len film o starších ľuďoch. Je to oveľa viac. Je to o ľuďoch, ktorí tvoria, pretože je to jediný spôsob, ako prežiť.“

Myslíte si, že je jednoduchšie hovoriť o mieste, ktoré dobre poznáte? Alebo ste sa na to museli pozrieť z pohľadu outsidera?

Myslím, že som sa na to snažila pozrieť z obidvoch týchto pohľadov. Zbieram zaujímavé miesta, ani neviem vysvetliť prečo.

Bývala som v Kyjeve, kde som vyrastala, ale vždy som sa zaujímal o históriu mojej rodiny. Stále ju poriadne nepoznám. Veľa som premýšľala o otázke identity človeka. Myslím, že pre mnohých filmárov nie je až tak dôležitá, ale pre mňa dôležitá je, pretože žijem v krajine, ktorá nepozná svoju vlastnú minulosť. Nepoznáme naše korene, pretože boli vymazané.

Mala som toľko otázok ohľadom minulosti môjho starého otca, o jeho živote v Sovietskom zväze. Stále som sa ho pýtala, prečo neodišiel po uväznení v Nemecku, keď mohol. Hovorieval: „Chcel som ísť domov.“ Nikdy som tomu nerozumela. Dnes mu však rozumiem.

Film **Stepne** mal svetovú premiéru na Medzinárodnom filmovom festivale v Locarne 2023 a odniesol si z neho cenu za najlepšiu réžiu a cenu filmových kritikov FIPRESCI.

Originálny názov: Stepne **Distribučná premiéra:** 23. november 2023 **Žáner:** dráma **Rok výroby:** 2023 **Dĺžka:** 112 min. **Krajina pôvodu:** Ukrajina, Nemecko, Poľsko, Slovensko **Nosiče:** DCP, MP4 **Prístupnosť:** MP **Jazyk:** ukrajinský, ruský **Réžia:** Maryna Vroda **Hrajú:** Oleksandr Maksiakov, Nina Antonova, Oleg Primogenov, Radmila Schegoleva **Scenár:** Maryna Vroda, Kirill Schuvalov **Kamera:** Andrii Lysetskyi **Strih:** Franziska Wenzel, Marek Šulík, Maryna Vroda **Zvuk:** Igor Jedinák **Mix zvuku:** Lukáš Kasprzyk **Zvukový technik:** Sergiy Prokopenko, Leonid Lysenko **Hudba:** Anton Baibakov **Kostýmy:** Volodymyr Kuznetzov, Oksana Kovtun **Výroba:** Mychailo Alekseenko **Producent:** Maryna Vroda **Koproducenti:** Andrea Wohlfeil, Agnieszka Dziedzic, Jakub Burakiewicz, Jan Naszewski, Marcin Luczaj, Peter Kerekes, Anna Mach Rumanová **Produkcia:** vrodastudio **Koproducent:** Film University Babelsberg KONRAD WOLF, RUNDFUNK BERLIN BRANDENBURG, Koi Studio, New Europe Film Sales, KEREKESFILM **Distribúcia:** Filmtopia / www.filmtopia.sk / FB Filmtopia **Programovanie filmu:** filmtopia@filmtopia.sk; +421 915 222 082

S finančnou podporou: Ukraine State Film Agency, Film University Babelsberg KONRAD WOLF, (MBB-ILB) Medienboard Berlin-Brandenburg, RBB – Rundfunk Berlin-Brandenburg, Koi-Studio, New Europe Film Sales, Slovenská filmová agentúra, KEREKESFILM, FRIULI VENEZIA GIULIA AUDIOVISUAL FUND / FVG AUDIOVISUAL FUND

Realizáciu a distribúciu filmu finančne podporil Audiovizuálny fond.

S I T A

Mokultúra

CITYLIFE.SK

